

INNEHÅLL

INLEDNING

2791 Bättre prevention och terapi i sikte *Claes-Göran Östenson*

KLINIK OCH VETENSKAP

2792 Miljö och arv i samspel bestämmer vem som får diabetes *Claes-Göran Östenson*

2796 Comback för beta-cellen i diabetespatogenesisen *Hindrik Mulder*

2802 Resistens mot insulin i skelettmuskel på molekyllär nivå *Juleen R Zierath, Anna Krook*

2806 Kost vid diabetes – starka åsikter men svag kunskap *Jonas Lindblom, Kjell Asplund*

2810 Tuff glukossänkning nödvändig vid nypåvisad diabetes *Mikael Rydén*

2815 Intensiv satsning på framtidens diabetesläkemedel *Christian Berne*

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

GÄSTREDAKTÖR

CLAES-GÖRAN ÖSTENSON (presentation, se artikel bredvid). Som gästredaktör har Claes-Göran Östenson bistått redaktionen med planering, granskning och artikelurval.

Läkartidningens teman ska förstärka det medicinska innehållet och ge en helhetsbild av aktuella medicinska områden. Nästa tema kommer i Läkartidningen nr 6 som utkommer den 9 februari 2011. Temat då kommer att vara arteriell kärlkirurgi.

BÄTTRE PREVENTION OCH TERAPI I SIKTE

CLAES-GÖRAN ÖSTENSON, professor, överläkare, institutionen för molekyllär medicin och kirurgi, Karolinska institutet, Stockholm claes-goran.ostenson@ki.se

Allt fler människor i Sverige har typ 2-diabetes, vilket främst beror på minskad mortalitet hos personer med sjukdomen och i mindre grad på ökad incidens.

Icke desto mindre är typ 2-diabetes en kronisk sjukdom, som ännu inte kan botas och ofta leder till kostsamma följder både för den sjuka personen och för samhället. Flera moderna hälsoekonomiska studier har visat att vård vid diabetes tar 7–15 procent av den totala sjukvårdsbudgeten i anspråk. Därtill kommer indirekta kostnader som sjukskrivning och sjukersättningar.

Vi vet att en betydande del, i Sverige troligen en tredjedel, av alla personer med typ 2-diabetes ännu är odiagnostiserade. Dessutom utgör personer med prediabetes (nedsatt glukostolerans och förhöjt fastglukos) minst 10 procent av den vuxna befolkningen. Redan vid prediabetes finns ökad risk för diabeteskomplikationer inklusive hjärt-kärlsjukdom.

Det är därför av mycket stor vikt att finna personer med prediabetes och typ 2-diabetes så tidigt som möjligt för att kunna förebygga diabetesutveckling respektive behandla sjukdomen.

I detta nummer av Läkartidningen publiceras ett tema om typ 2-diabetes, där flera svenska experter inom diabetesområdet i sex artiklar belyser nya aspekter på tidig diagnostik, prevention och behandling av typ 2-diabetes.

Undertecknad beskriver hur det är möjligt att förutspå risk för att utveckla sjukdomen genom att studera livsstilsfaktorer eller humoral faktorer. Vidare diskuteras hur genetiken i en framtid kan hjälpa oss att skraddarsy insatser för prevention och behandling. Flera stora genundersökningar (GWAS, genome-wide association studies) har under de senaste åren pekat på hur beta-

cellerna i pankreasöarna spelar en primär roll i sjukdomspatogenesisen.

Hindrik Mulder beskriver hur dessa polygena rubbningar kan tänkas bidra till uppkomst av typ 2-diabetes.

Juleen Zierath och Anna Krook redovisar sina och andras fynd beträffande skelettmusklernas roll vid typ 2-diabetes och hur motion påverkar musklernas förmåga att handskas med glukos, »metabolic fitness«.

»Det är därför av mycket stor vikt att finna personer med prediabetes och typ 2-diabetes så tidigt som möjligt...«

Ett mycket omdiskuterat område är hur maten påverkar bla kroppsvikt och kontroll av glukos- och lipidnivåer i blodet hos personer med typ 2-diabetes. Här finns många åsikter och mycket tyckande, men vad är evidensbaserat? Jonas

Lindblom och Kjell Asplund redovisar i sin temaartikel huvuddragen i SBU:s granskning av den vetenskapliga litteraturen om mat vid diabetes, som offentliggjordes strax före sommaren.

Intensivbehandling av typ 2-diabetes är viktig för att förebygga sena diabeteskomplikationer, men flera stora behandlingsstudier under senare år har pekat på att alltför intensiv behandling också kan vara riskabel för vissa patientgrupper. Mikael Rydén reder ut evidensen bakom hur intensivbehandling ska praktiseras på olika patientgrupper.

Slutligen tittar Christian Berne in i framtiden och beskriver några av de nya läkemedelsgrupper som antagligen kommer att registreras för behandling av typ 2-diabetes inom de närmaste åren.

Om dessa nyheter väsentligen kommer att bidra till bättre kontroll av sjukdomen vet vi dock inte ännu. Det är min och övriga författares förhoppning att detta tema ger en god och samlad bild av den senaste utvecklingen inom såväl diagnostik som behandling av typ 2-diabetes. ■